

maar at afhjælpe. Ogsaa her vise Kommune-grupperne i Midt- og Vestjylland (XVIII—XXII) særegne Forhold; her har Mangelen paa Arbejdskraft ikke nogen lignende Tilbøjelighed til at afhjælpe sig selv som i de første Grupper, idet man her endogsaa har faaet færre ny Huse end i de omliggende Egne — et Moment, der synes at indeholde en ny Betræftelse paa, hvad der foran er meddelt, at den arbejdende Befolkning i højere Grad end ønskeligt drager bort fra Jyllands daarligere Egne.

Efter som det foran er godtgjort, at Besiddelsesforholdene — specielt Fæstevæsenet — have haft en meget betydelig Indflydelse paa Sogneraadenes Besvarelser af de dem forelagte Spørgsmaal, maa det antages, at en nærmere Fremstilling af de senere Aars Udvikling paa dette Omraade vilde være af ikke ringe Interesse. Igeledes maa en Underjøgelse af Fordelingen af større Jordbrug, hvor der kan ventes at være særlig Trang til ekstraordinær Arbejdskraft, formenes at have sin store Betydning i det her omhandlede Djiemed. En nærmere Fremstilling af disse Forhold og den herhen hørende Udvikling i Tiden siden 1885 vil først kunne opbygges paa Grundlag af det Sp. 2901—02, Noten, omhandlede Tabelværk, der formentlig vil komme til at foreligge i Løbet af indeværende Aar.

Under Kommissionens indledende Forhandlinger blev det fra de fleste Sider forudsat som ønskeligt, at Landarbejderne kunde faa de Lodder, paa hvis Tilvejebringelse Kommissionens Plan skulde gaa ud, til Gje. Denne Anskuelse vandt som anført Støtte gennem de indkomne Besvarelser af de til Sogneraadene rettede Spørgsmaal, idet den langt overvejende Del af de Sogneraad, som direkte eller indirekte udtalte sig angaaende Spørgsmaalet „Gje“ eller „Brug“, htrede sig — til Dels endogsaa meget stærkt — til Fordel for Formen „Gje“.

Paa den anden Side optraadte Dansk Landarbejdersamfund i en af samme til Kommissionen i December 1894 indgiven Adresse som Talsmand for, at Lodderne, som tilvejebragtes, maatte blive Statens eller Kommunens Ejendom, saaledes at Arbejderne fik Jorden som Fæste, Forpagtning eller Leje mod en fast aarlig Afgift, der skulde rette sig efter Jordens virkelige Værdi, som forudsattes i Almindelighed at være under de Priser, der ved Køb og Salg betales.

Tanken om et Brugsforhold fandt sit Udtryk i en Plan til Tilvejebringelse af Jord til Landarbejdere, der væsentlig paa Grundlag af et fra et Medlem (Nygaard) fremkommet Forslag blev udarbejdet af et af Kommissionen nedsat Udvalg.

Denne Plan gik ud paa at aabne Landarbejdere Udgang til at blive Brugere af Huslodder med tilhørende Bygninger og til senere at overtage dem som Ejendom.

Disse Ejendomme skulde erhverves af Kommunerne ved Statens Hjælp o: saaledes at Staten betalte Købesummen for Jorden og Omkostningerne ved Bygningernes Opførelse m. v. Af den Sum, Statskassen i Henhold hertil fik til gode hos Kommunen, og for hvilken der skulde gives 1ste Prioritets Panteret i Ejendommen, skulde Kommunen svare 2½ pCt. aarlig i Rente, hvoraf Statskassen dog kun erholdt 2¼ pCt., medens Resten skulde anbringes under Kommunens Ansvar i en rentebærende Fond, hvis Formaal skulde være dels at lette Overgangen til Selveje, dels at dække mulige Tab for Stat og Kommune.

Den Landarbejder, som fik en Huslod overdragen, skulde svare en aarlig Afgift af 2½ pCt. af den Sum, der af Staten var udlånt i Ejendommen. I det man gik ud fra, at Staten selv kunde laane Pengene til 3¼ pCt., var der saaledes forudsat et Rentetab for Staten af 1 pCt. af det udlånte Beløb, hvilket, naar Forslaget, der forudsatte en aarlig Udgift af 4 Millioner Kroner i 5 Aar, var fuldt gennemført, vilde svare til en aarlig Udgift af indtil 200,000 Kroner.

Det foreslaede Brugsforhold maatte nærmest karakteriseres som et Slags Fæste, der dog var væsentlig forskelligt fra det almindelige Fæsteforhold dels derved, at der var aabnet Brugeren Udgang til at erhverve Stedet til Gje ved at udbetale ⅓ af Statens Tilgodehavende, medens der af Restgælden skulde svares 2¾ pCt. aarlig, hvoraf 2¼ pCt. af den til enhver Tid skyldige Kapital betragtedes som Rente og Resten som Uddrag, dels fordi Brugeren paa flere Punkter var gunstigere stillet end Fæstere i Almindelighed.